

תלה"מ 37117-12-22 פלוני נ' אלמונית

לפני כבוד השופטת יפעת שקדי שץ

תובע/משיב פלוני

נגד

נתבעת/מבקשת אלמונית

החלטה

בענין: בקשה לביטול החיוב של האם במזונות הקטינים

1. הצדדים הוריהם של נ' (ילידת 2010) וב' (יליד 2013).
2. במסגרת תמ"ש 7249-03-15 חויב המשיב, האב, בתשלום מזונות הקטינים בסך כולל של 3,200 ש"ח. באותה העת נקבעו זמני שהות משמעותיים לשני ההורים (בית המשפט אימץ את המלצות התסקיר מיום 19.1.2016 בדבר משמורת זמנית משותפת).
3. מזה זמן ממושך הקטינים מתגוררים עם האב וזמני השהות עם המבקשת, האם, הם מצומצמים ביותר.
4. ביום 8.6.2023 חויבה האם במזונות הקטינים בסך כולל של 1,650 ש"ח. במסגרת ההחלטה האמורה נקבע, כי ביטול זמני השהות יוביל לשינוי סכום המזונות (סעיף 12 להחלטה).
5. בבקשה שלפניי טענה האם כי האב סיכל את הטיפול עליו הורה בית המשפט, טיפול אשר מהווה הדרך היחידה לשיקום הקשר בין הקטינים לבין האם. עוד טענה האם, כי מדובר במקרה קשה וקיצוני ביותר שבו כל התסקירים של

העו"ס מלמדים על ניכור הורי קשה ביותר מצד האב, על העובדה כי האב אינו מאפשר לילדים את חיזוק הקשר עם האם ועל סרבנות שאינה מוצדקת. האם הדגישה, כי רצונו של האב הוא בנייתו הקשר בין האם והילדים ורצון הילדים להתרחק מהאם התאחד לכדי רצון עצמאי של הקטינים.

6. האב השיב, כי משך שנתיים הוא דחף את הקטינים למפגשים עם האם, דאג לציין אירועים מיוחדים ולשתף את האם ולנהל שיחות ומפגשים חיוביים עם האם. האב טען, כי האם חסמה כל אפשרות ליצור עמה קשר במשך כמעט שנתיים וזאת שעה שהוא התמודד עם קשיים רבים. האב עמד על כך שמעולם לא פגע באפשרות של האם להיפגש עם הילדים ואין לו כל אחריות לטיב מערכת היחסים אשר נובעת מהתנהגותה היום ובעבר.

הכרעה:

7. ברע"א 3761/10 פלוני נ' פלונית (15.7.2010) נדרש בית המשפט העליון לסוגיה של הפסקת חיוב במזונות בשל סרבנות קשר.

בית המשפט קבע, כי "ההלכה בדבר האפשרות העקרונית להפחית או לשלול לחלוטין מזונות של ילד סרבן (במקרים מתאימים) אינה שנויה במחלוקת במשפט הישראלי" והסוגיה מערבת שאלות הנוגעות ל"תפיסות ערכיות בדבר מערכת היחסים בין הורים לילדיהם". בית המשפט שם עמד על המשמעות של חיוב מזונות "מדין צדקה" והגמישות בכל הנוגע לחיוב במזונות לאחר גיל 6.

בענין זה הסביר כבוד השופט רובינשטיין, כי שלילת מזונות היא "סעד קיצוני וחריף אשר יש להימנע ממנו אלא אם קיימות נסיבות יוצאות דופן" וכי יש לתת את הדעת שיחסי הניכור נובעים בראש ובראשונה ממערכת היחסים בין ההורים.

עוד הסביר כבוד השופט, כי יש לתת משקל לעקרון העל של טובת הילדים ובמקרים חריגים וקיצוניים ביותר, לפחות שאין פגיעה בצרכיו הבסיסיים; וכי "דברים אלה צריך שיעשו באיזמל עדין".

בית המשפט מדגיש באותו ענין, כי "גם במקרים בהם סבור בית המשפט כי הפחתת המזונות היא צעד הראוי או המתחייב - בין אם בסברו שיש דווקא בכך כדי להביא לתמורה ביחס הילד להורה, ובין אם בנסיבות סבור הוא שעמדת הילד... אינה יכולה לעמוד בכפיפה אחת עם הטלת החיוב על האב לתרום לפרנסתם... ברי כלי על בית המשפט להתייחס להשלכות הכלכליות של הפחתת המזונות על הקטינים הסרבנים... ואפילו אם הבן או הבת מרדנים אין להביאם לסף רעב ולהשאירם בחוסר כל". עוד נקבע, כי יש לבחון האם יש אמצעי שפגיעתו פחותה".

(ראו גם פסק הדין המנחה בענין זה - ע"א 42/68 ניסן משכיל לאיתן, קטין נ' אהרן (ארתור) משכיל לאיתן כג(1) 309).

8. בתלה"מ (נצרת) 44950-12-18 ד.פ. נ' מ.ב. (2.3.2020) הסביר בית המשפט, את הרציונל להפחתה או ביטול מזונות בהתאם להוראות הדין הדתי והסביר כי הדבר קשור בחשיבות של השהות עם האב, עליו מוטל החיוב.

בית המשפט סקר את פסקי הדין שנדרשו לסוגיה זו וציין, כי "סקירת פסקי הדין של בתי המשפט המחוזיים מלמדת על רתיעה שיטתית או מערכתית מביטול מזונות לילד מרדן והפחתתם" וכי קיים פער בין גישות הערכאות הדיוניות לבין עמדת ערכאות הערעור, שעה שבתי המשפט לענייני משפחה בחרו בנתיב של הפחתה או ביטול חיוב במזונות במקרים בהם "תחושת הצדק לא אפשרה להמשיך בחיוב הורים בתשלום מזונות לילדים שסירבו לכל קשר עמם".

באותו ענין נדרש בית המשפט לשאלה האם שינוי ההלכה ביחס לחיוב במזונות במסגרת בע"מ 919/15 פלוני נ' פלונית (19.7.2017) באופן שמטיל את החיוב במזונות מעל גיל 6 מדין צדקה על שני ההורים משפיע על סוגית הפחתה של מזונות במקרה של סרבנות קשר.

כבוד השופט זגורי סבור, כי שינוי ההלכה אמור היה, לכאורה, להקל על הפחתה של מזונות אלא שהפרשנות שניתנה היא

הפיכת החיוב מחובה משפטית גמורה לחובה מדין צדקה.

הודגש כי בחינת כל הסוגיה צריכה להיות תוך התייחסות לכך שלהורה שגרם לסרבנות הקשר "חייבת להיות אחריות ברורה למעשיו" וכי "אם יידע מראש באמצעות פסיקה מסוג זה שעלולים המזונות להתבטל או לקטון, אולי ייזהר יותר בהתנהלותו".

9. מעיון רחב ומעמיק בפסיקה עולה, כי מרבית ההחלטות ופסקי הדין שפורסמו מתייחסים לקושי בקשר עם אבות ולביטול החיוב שהוטל על האב. לכאורה, ביטול חיוב המוטל על האם - בהסתמך על הדין הדתי - אמור להיות בנסיבות מקלות יותר, לאור הרציונל שמציב הדין הדתי (כמפורט בפסק דינו של השופט זגורי שהוזכר לעיל) אם כי הספק בענין זה הוא לאור השינוי בתחולת החיוב באופן שווה והשוואה בנקודת התייחסות לשני ההורים בעקבות בע"מ 919/15.

בתמ"ש (תל אביב) 47086-12-11 פלוני נ' פלונית (30.7.2014)) נדרש בית המשפט לשאלת ביטול חיוב במזונות בשל קושי בקשר עם האם. בפסק הדין האמור, אשר קדם לשינוי בהלכה הנוהגת, קבע בית המשפט כי בחיוב "מדין צדקה" ההתייחסות צריכה להיות אל שני ההורים באופן שוויוני ולאחר ניתוח הנסיבות וסקירת המאמצים שבוצעו לחידוש הקשר נקבע, כי אין לחייב את האם במזונות מדין צדקה בשל סרבנות הקשר.

בדומה, בתמ"ש (חיפה) 10218-02 א. ו. ג. צ. (3.12.2006). קבע בית המשפט כי על אף שמוטל על האם חיוב במזונות קטין מדין צדקה "התנהגות הקטין שוללת זכאותו למזונות מאמו".

10. אוסיף, כי בצד אפשרות להפחית ואף לבטל חיוב של מזונות ילדים מקום שמוכחת "מרבנות" כלפי ההורה החב במזונות מכח הוראות הדין העברי שרירה וקיימת האפשרות להסתמך על הוראות החוק לתיקון דיני משפחה (מזונות), תשי"ט-1959 אשר קובעים פטור מחיוב במזונות מקום שהזכאי למזונות התנהג התנהגות מחפירה כלפי החייב.

11. אני ערה להנחיות הברורות בדבר השימוש באפשרות של שלילת מזונות בקפדנות, במשורה ובמקרים קיצוניים וחריגים בלבד; אולם אני סבורה, לאחר ניהול הליך ממושך בענין קיום קשר בין הקטינים והאם, לאחר שמיעת הקטינים ובעקבות הצגת תיעוד קיצוני, חריג ומכאיב של התנהלות הקטינים כלפי האם, התנהלות זהה להתנהלות האב כלפי האם - כי מדובר במקרה הנכנס בגדרי המקרים החריגים והקיצוניים בהם יש לנקוט בצעד זה.

אסביר.

12. לאחר שניהלו הצדדים הליכים משפטיים במסגרתם נקבעה "משמורת משותפת" למשך שנה, ככל הנראה גובשה בין הצדדים הסכמה על הארכת אופן חלוקת השהות של הילדים (הודעה מיום 15.8.2018 במסגרת תלה"מ 1348-03-15).

13. בית המשפט שב ונדרש לאופן חלוקת השהות במסגרת ה"ט 56873-10-19 ועיגן את החלוקה באופן שווה (פסק הדין מיום 13.11.2019). בית המשפט שב ועיגן את זמני השהות במסגרת פסק הדין מיום 4.4.2022 במסגרת ה"ט 68508-03-22 כאשר ניתנה התייחסות למעורבות בתם של הצדדים בתיעוד האם ומעורבות הילדים בסכסוך.

14. ביום 14.4.2022 הגישה האם בקשה דחופה בענין הבטחת קשר של הקטינים (י"ס 30283-04-22). האם טענה, כי האב מונע כל קשר עם הילדים מהמועד בו ניתן פסק הדין בבקשה למתן צו הגנה כאמור. בדיון שהתקיים בבקשה הדחופה גובשה הסכמה על קיום מפגש של האם עם הקטינים. בדיון נוסף שהתקיים ביום 31.5.2022 גובשה הסכמה על שהות קבועה עם האם, פעמיים בשבוע בין השעות 16:00-19:00.

15. מעדכון שהגישה עו"ס לסדרי דין ביום 31.5.2022 עלה, כי האב מתנגד לטיפול לילדים או לעצמו.

בתסקיר שהוגש ביום 19.7.2022 ציינה העו"ס, כי ניכר שהילדים קיבלו החלטה של "בחירת צד" והם בחרו באב והם מסרבים להרחבת קשר עם האם. העו"ס התרשמה כי הילדים "צברו כח גרנדיוזי והם חשים חשיבות ועליונות מול האם" ועל שימוש של האב בילדים "כקואליציה מול האם". העו"ס תיארה רמת סיכון גבוהה לנתק והדגישה את החשיבות של

נקיטת הליכים לשינוי באופן מידי.

16. ביום 1.9.2022 הוגשה בקשה מטעם האם במסגרתה תואר אירוע של מפגש אלים בין ההורים אשר התרחש בשל ביטול שהות של הילדים עם האם והגעת האם למקום המצאות הילדים.

האירוע הסלים לכדי מעורבות של הילדים והגשת תלונה בעקבותיה מנע האב מהילדים לפגוש את האם. ימים ספורים לאחר מכן, ביום 6.9.2022, הוגש עדכון עו"ס לסדרי דין אשר ציינה התדרדרות בקשר בין הילדים לאם והוצע לאסור קשר של האב עם הילדים בעת השהות עם האם.

17. ביום 11.9.2022 הגישה האם תביעה בענין הקטינים (תלה"מ 25323-09-22).

18. ביום 20.11.2022 הוגש עדכון על ידי עו"ס לסדרי דין וצוין, כי לאחר המתנה ממושכת לתחילת טיפול הגיע תור המשפחה להשתלב בטיפול במרכז האקסטרני ב-----אולם האב מסרב לטיפול ו"לדבריו, על מנת שהאב והילדים ילכו לטיפול, על האם קודם כל לקחת חלק באחריות ההורית שלה ולהשתתף בעלויות של הצרכים שלהם וכל עוד האם בוחרת מהאחריות הכלכלית שלה כלפי הילדים אזי לא יוכלו לשתף פעולה עם הטיפול".

19. בית המשפט הורה על השתלבות המשפחה בהליך טיפולי בהתאם להמלצות כאמור וחייב השיתוף פעולה (החלטה מיום 7.12.2022).

20. על אף ההחלטה הברורה, האב הודיע שבשל מצבו הכלכלי ובשל סירובם של הילדים, הוא לא יכול להגיע לפגישת היכרות במרכז הטיפולי (עדכון מיום 12.12.2022). החלטה נוספת בענין זה ניתנה ביום 13.1.2023. הובהרה החשיבות של שיתוף הפעולה ואחריותו של האב להבאת הקטינים לטיפול.

על אף האמור, האב הודיע כי אין לו יכולת להגיע לפגישה בשל טיול בבית הספר של בתם של הצדדים (הודעה מיום 23.1.2023). בהעדרו של האב, נקבעה פגישה נוספת אך כל הניסיונות של העו"ס ליצור קשר עם האב נכשלו (דיווח מיום 20.2.2023).

21. האב פנה לבית המשפט וציין את הסירוב של הילדים לשתף פעולה ואת התנגדותם. בדיון שהתקיים ביום 17.4.2023 ציין האב את הקושי להגיע לטיפול במרכז האקסטרני, ציין שהוא עובד כ-----עצמאי וטען שאין לו יכולת להביא את הילדים מעיר מגוריו למקום הטיפול (עמ' 2, ש' 1-26).

22. לאחר שנקבעו זמני שהות בהסכמה, הוגש עדכון בדבר סירוב הקטינים להגיע לשהות עם האם (עדכון מיום 25.4.2023 ועדכון העו"ס מיום 2.5.2023).

23. מדיווח העו"ס שהוגש ביום 12.6.2023 נלמד, כי האב לא הגיע למפגש במרכז הטיפולי וטען כי גם הילדים מסרבים להגיע. ביום 9.7.2023 הוגש דיווח נוסף המלמד על התייצבות האם לטיפול ועל אי התייצבות הילדים.

העו"ס ציינה, כי מקומה של המשפחה במרכז הטיפולי נשמר למשך חצי שנה וזאת על חשבון משפחות אחרות ואם לא יחל טיפול בתקופה הקרובה, תוצא המשפחה מהליך הטיפול.

24. החלטה נוספת המחייבת את הילדים להתייצב ב-----ניתנה ביום 18.7.2023. מדיווח שהוגש ביום 31.7.2023 עלה, כי האב שב על עמדתו כי אין בכוונתו להביא את הילדים לטיפול. בעקבות הצגת מצב הדברים המשפטי על ידי העו"ס צילם האב את העו"ס, ניבל את פיו וסרב להתפנות מהמחלקה לשירותים חברתיים בעיריה והאירוע הסתיים בהזמנת משטרה והגשת תלונה.

25. האב שב על עמדתו המתנגדת להליכי טיפול בדיון שהתקיים ביום 7.9.2023 (עמ' 9, ש' 11-19 ועמ' 10, ש' 33 - עמ' 11, ש' 2).

26. בעקבות ההתפתחויות האמורות ועדכון שהגישה האפוט' לדין ניתנה החלטה על שמיעת הקטינים על ידי בית

המשפט (פרוטוקול שמיעת הקטינים סרוק בתיק).

27. במהלך חודש אוקטובר 2023 נגרעה המשפחה מטיפול ב----וביום 13.11.2023 ציינה העו"ס את חוסר שיתוף הפעולה, את סירוב האב ואת מיצוי האפשרויות הטיפוליות בקהילה.

28. ניסיונות נוספים לכנס את המשפחה להליך טיפולי לא צלחו (החלטה מיום 26.12.2023, מיום 16.2.2024).

29. בית המשפט נחשף להודעות כתובות ששלחו הילדים והאב לאם (הוגשו ביום 24.5.2023). ההודעות כוללות התייחסות מבזה, קללות וביטויים תוקפניים ועולבים. מתגובת האב עולה חוסר הבנה של חומרת הדברים וחוסר לקיחת אחריות ביחס להתנהגותם של הקטינים אשר מצויים בחזקתו.

30. בפתח הדיון שהתקיים ביום 10.7.2024 הושמעו הודעות קוליות ששלחו הילדים והאב לאם.

מדובר בהודעות הכוללות שימוש בלשון בוטה במיוחד, אלימה, גסה ותוקפנית הן מצד האב והן מצד הילדים (עמ' 9, ש' 26-16). כאשר נדרש האב להתייחס לדברים הקשים שנשמעו באולם ציין "טוב, הבנו את המסר, קראתי לה שרמוטה אלף פעמים וגם הילדים ימשיכו. זה לא יפסק כל עוד היא לא תשנה את ההתנהגות שלה. יש לה בעיה בנפש. זה מה שהיא. אם היא תמשיך להתנהג אליי ככה, הם ימשיכו להתנהג ככה".

31. ב"כ האם ציינה כיצד שמורה האם בטלפונים של האב ושל בתם של הצדדים (עמ' 10, ש' 4-2).

32. בנקודה זו, בעקבות ההבנה כי אין מוצא טיפולי בהעדר שיתוף פעולה ובהעדר תכלית להליך משפטי, נמחקה התביעה בענין הקטינים (פסק הדין מיום 22.7.2024).

33. סקירת השתלשלות העניינים, הקשר הברור בין אופן תפיסת הדברים על ידי האב והתנהגותם של הילדים, ההתרשמות מההשפעה העצומה של האב על הקטינים וצורת ההתנהגות של הקטינים כלפי האם, חוסר הסבירות שבהמשך חיובה של האם במזונות הקטינים (הן לאור מצבה הכלכלי, היותה קשת יום והן לאור היחס הקיצוני כלפיה), שליטתו המלאה של האב בקטינים והשימוש בהם כלפי האם מובילים למסקנה הברורה כי המקרה שבפניי נכנס בצורה מלאה בגדרו של הטווח המצומצם של המקרים המצדיקים שלילת המזונות.

34. אוסיף, כי בעת החלטה זו לקחתי בחשבון את הפגיעה האפשרית בקטינים אולם אני סבורה שביכולתו של האב - אדם צעיר, בריא ובעל כישורים - לכלכל אותם ועל אף ניהול ההליכים משך זמן ממושך טרם התבררה הסיבה להיקף העבודה המצומצם של האב ובחירתו באפיק תעסוקה שאינו מתגמל אותו כלל. אני סבורה שבידי האב האפשרות לשאת בצרכי ילדיו וביטול החיוב שהוטל על האם לא יוביל לפגיעה מהותית בקטינים ככל שהאב ימלא אחר חובותיו כלפי הקטינים.

35. אציין, כי החלטות חריגות הן לעיתים החלטות שהבסיס להן הוא הברור ביותר. כזו החלטה כאן - התנהגות כה קיצונית, כה מבזה וכה חד מימדית כלפי האם; התנהגות של הילדים שתואמת במלל אחד לאחד את התנהגות האב (כולל נקיטה באותם ביטויים); התנגדות כל כך עקבית לכל ניסיון סיוע של גורמי רווחה או אפוט' לדין (תוך התעלמות מההשקעה של כל הגורמים המעורבים) (העו"ס, האפוט' לדין, המרכז הטיפולי - אשר העמיד משבצת טיפול לרשות המשפחה לשווא) - כל אלה הובילו את בית המשפט למסקנה בדבר ההצדקה שבביטול החיוב, כאמור.

36. לסיכום - אני מורה על ביטול חיובה של האם במזונות הקטינים החל מהיום. ההוראות בדבר חלוקת הוצאות החינוך והוצאות הבריאות החריגות בחלקים שווים ("מחציות") ימשיכו לחול ולחייב את הצדדים.

אני מתירה את פרסום החלטה זו בהשמטת פרטים מזהים.

המזכירות תמציא החלטה זו לצדדים.

ניתנה היום, כ"ב תמוז תשפ"ד, 28 יולי 2024, בהעדר הצדדים.

//